

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЙЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська мова

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійний ступінь молодший бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта
(код і назва спеціальності)
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
<i>Kількість кредитів: 4</i>	8	<i>Лекції:</i>
<i>Модулів:</i>		<i>Практичні заняття:</i>
<i>Загальна кількість годин: 120</i>	40	
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1</i>		<i>Лабораторні заняття:</i>
<i>Семестр: 1</i>		<i>Семінарські заняття:</i>
<i>Тижневе навантаження (год.):</i> - аудиторне: 3 - самостійна робота 4:		<i>Консультації:</i>
<i>Форма підсумкового контролю: залік</i>		<i>Індивідуальні заняття:</i>
<i>Мова навчання: українська</i>	72	<i>Самостійна робота:</i>

1. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова (фонетика, орфоепія, графіка, орфографія, будова слова, словотвір, лексикологія, фразеологія, морфологія, синтаксис, пунктуація, стилістика).

Метою вивчення дисципліни «Українська мова» є підвищення загальної культури мовлення студентів на основі теоретичних знань і вироблених практичних умінь і навичок.

Міждисциплінарні зв'язки: Дошкільна лінгводидактика.

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для обов'язкових навчальних дисциплін

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до спеціальності 012 Дошкільна освіта

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ПРН 4	Вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6	Здатність до міжособистісної взаємодії.	ПРН 1	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її змінення як соціальної та правої держави.
ЗК 7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 8	Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 1	Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.	ПРН 3	Володіти інформаційною культурою, вмінням узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію.
ФК 6	Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).	ПРН 1	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її змінення як соціальної та правої держави.
ФК 9	Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.	ПРН 8	Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ФК 11	Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.	ПРН 5	Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ФК 12	Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.	ПРН 13	Здійснювати педагогічну взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи, залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
ФК 14	Здатність до самоосвіти, саморозвитку для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки.	ПРН 8	Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК 4			ПРН 4	
ЗК 6				ПРН 1
ЗК 7		ПРН 8		
ФК 1				ПРН 3
ФК 6				ПРН 1
ФК 9		ПРН 8		
ФК 11		ПРН 5		
ФК 12				ПРН 13
ФК 14		ПРН 8		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)								
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Вступ. Сучасна українська мова – національна мова українського народу.		4					2							
2.	Фонетика. Предмет фонетики. Фонетичне членування мовного потоку..		4					4							
3.	Орфоепія. Поняття про орфоєпію. Вимова голосних, приголосних звуків, звукосполучень приголосних.			2				4							
4.	Графіка й орфографія. Звуки і букви.							4							
5.	Лексикологія. Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. я.	2	4					2							
6.	Морфемна структура слова. Поняття морфеми. Словотвір. Об'єкт і завдання словотвору.	2		2				2							
7.	Морфологія. . Іменник			2				4							
8.	Прикметник.			2				2							
9.	Числівник..			2				4							
10.	Займенник.			2				2							
11.	Дієслово.			2				4							
12.	Прислівник..			2				4							
13.	Службові частини мови. Прийменник.. Сполучник. Частка. Вигук..			2				4							
14.	Синтаксис. висловлювання.							4							
15.	Просте речення.							4							
16.	Просте ускладнене речення..		2					4							
17.	Складне речення. Складносурядні речення..		2					4							
18.	Складнопідрядні речення.		2					4							
19.	Безсполучникові складні речення.		2					2							
20.	Складні синтаксичні конструкції.		2					4							
21.	Конструкції з чужим мовленням.		2					2							
22.	Складне синтаксичне ціле.		2					2							
Проміжний контроль:															
залік															
Разом:		8	40					72							

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Вступ. Сучасна українська мова – національна мова українського народу. Основні ознаки літературної мови. Поняття норм. Типи норм. Стилістична диференціація української мови.

Тема 2. Фонетика як розділ мовознавчої науки. Предмет фонетики. Фонетичне членування мовного потоку. Склад як частина фразового такту. Український складоподіл. Наголос. Загальна характеристика та класифікація мовних звуків. Голосні звуки сучасної української літературної мови. Артикуляційна класифікація голосних звуків. Зміни голосних звуків у потоці мовлення. Приголосні звуки. Артикуляційно-акустична класифікація приголосних звуків. Асиміляція і дисиміляція приголосних у потоці мовлення. Спрощення в групах приголосних. Подовження приголосних звуків.

Тема 3. Орфоепія. Поняття про орфоєпію. Вимова голосних, приголосних звуків, звукосполучень приголосних. Особливості вимови слів іншомовного походження

Тема 4. Графіка й орфографія. Звуки і букви. Співвідношення між буквами українського алфавіту і звуками української літературної мови. Апостроф. Принципи українського правопису. Позначення на письмі змінених при словотворенні приголосних звуків. Позначення на письмі подовжених приголосних звуків. Вживання м'якого знака. Правопис слів іншомовного походження. Правопис прізвищ українського походження та інших слов'янських. Правила переносу слів з рядка в рядок.

Тема 5. Лексикологія. Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Значення слова і поняття. Багатозначність слів у сучасній українській мові. Омоніми. Синоніми. Пароніми. Антоніми. Формування української лексики. Активна і пасивна лексика в сучасній українській мові. Склад української лексики зі стилістичного погляду.

Фразеологія. Предмет фразеології. Типи фразеологічних одиниць.

Лексикографія. Предмет лексикографії. Типи словників.

Тема 6. Морфемна структура слова. Поняття морфеми. Корінь слова. Слова спільногого кореня. Афікси. Типи афіксальних морфем. Словотворчі (деривативні) і граматичні афікси. Основа слова і закінчення (флексія). Зміни в морфемній будові слова.

Словотвір. Об'єкт і завдання словотвору. Словотвірна структура слова в українській мові. Поняття твірної основи. Словотвірне значення слова. Словотвірний тип. Продуктивність словотвірного типу. Способи словотвору. Морфологічні способи словотвору. Осново- і словоскладання. Абревіація. Морфологічно-сintаксичний спосіб словотвору. Лексико-сintаксичний словотвір. Лексико-семантичний словотвір. Творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

Тема 7. Морфологія. Предмет морфології. Основні поняття морфології. Частини мови і принципи виділення їх. Іменник. Загальне значення і його граматичні ознаки. Семантико-граматичні категорії іменника. Категорія збірності й однійності. Категорія істот і неістот. Граматичні категорії іменника. Категорія роду, числа, відмінка. Основні значення відмінків.

Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни. Форми іменників першої відміни, другої, третьої, четвертої. Відмінювання іменників множинної форми. Незмінювані іменники.

Тема 8. Прикметник. Загальне значення, граматичні ознаки. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння якісних прикметників. Відмінювання прикметників. Повні і короткі прикметники. Тверда і м'яка групи прикметників.

Тема 9. Числівник. Значення числівників і його граматичні ознаки. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. Кількісні числівники й порядкові. Групи числівників за будовою. Відмінювання числівників.

Тема 10. Займенник. Значення займенників. Співвідношення займенників з іншими частинами мови. Групи займенників за значенням. Відмінювання займенників. Перехід займенників в інші частини мови. Вживання інших частин мови у ролі займенників.

Тема 11. Дієслово. Значення і граматичні ознаки дієслова. Дві основи дієслова. Структурні класи дієслів. Категорія виду. Творення корелятивної видової пари. Категорія перехідності/неперехідності. Категорія дієслівного стану. Категорії способу, часу. Вживання часових форм. Категорія особи. Безособові дієслова. Дієприкметник. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники. Предикативні форми на –но, -то. Дієприслівник.

Тема 12. Прислівник. Значення прислівника, його граматичні ознаки. Розряди прислівників за значенням. Морфологічний склад прислівників.

Тема 13. Службові частини мови. Прийменник. Загальні відомості про прийменник. Вживання прийменників з відмінковими формами іменників та субстантивованих слів. Групи прийменників за походженням і морфологічним складом.

Сполучник. Загальне поняття про сполучник. Сполучники сурядності і підрядності. Морфологічний склад сполучників.

Частка. Загальне поняття про частки. Формотворчі і словотворчі частки. Модальні (фразові) частки. Правопис часток.

Вигук. Загальне поняття про вигук. Групи вигуків за значенням.

Тема 14. Синтаксис. Предмет синтаксису. Словосполучення. Поняття про словосполучення. Типи словосполучень. Способи зв'язку слів у словосполученні. Речення. Поняття про речення. Ознаки речення. Зовнішньосинтаксична структура речення. Основні ознаки речення. Класифікація речень за метою висловлювання.

Тема 15. Просте речення. Внутрішньосинтаксична структура речення. Двоскладні речення. Головні члени двоскладного речення. Другорядні члени речення. Односкладні речення. Неповні та еліптичні речення. Нечленовані конструкції (слова-речення).

Тема 16. Просте ускладнене речення. Поняття про просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Речення з відокремленими реченнями. Відокремлені прикладки. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки. Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями. Звертання

Тема 17. Складне речення. Поняття про складне речення. Засоби поєднання частин складного речення. Основні типи складних речень.

Складносурядні речення. Загальні відомості. Засоби поєднання предикативних частин складносурядних речень. Класифікація складносурядних речень.

Розділові знаки в складносурядних реченнях.

Тема 18. Складнопідрядне речення. Загальні поняття про складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Структурно-семантичні типи складнопідрядних речень. СПР з підрядними присубстантивно-атрибутивними, займенниково-співвідносними, з'ясувальними. СПР з підрядними часу, умови, мети, причини, місця, порівняльні, допустові, наслідкові, з підрядними супровідними. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.

Тема 19. Безсполучникові складні речення. Загальні відомості. СБР з однотипними частинами, з різотипними частинами. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

Тема 20. Складні синтаксичні конструкції. Загальні відомості. Безсполучникові багатокомпонентні речення. Складносурядні багатокомпонентні речення. Складнопідрядні багатокомпонентні речення. Складні багатокомпонентні речення з різними типами зв'язку. Період.

Тема 21. Конструкції з чужим мовленням. Загальні відомості. Пряма мова. Непряма мова. Невласне пряма мова. Діалог. Цитата.

Тема 22. Складне синтаксичне ціле. Поняття про складне синтаксичне ціле. Засоби зв'язку між компонентами складного синтаксичного цілого. Структурні типи складних синтаксичних цілих.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1-2. Фонетика як розділ мовознавчої науки. Загальна характеристика та класифікація звуків.

Тема 3. Орфоепічні норми. Правила вимови голосних звуків, приголосних,

звукосполучень приголосних. Основні правила наголошення слів.

Тема 4-5. Лексикологія як розділ мовознавчої дисципліни. Слово як одиниця мови. Багатозначність слів у сучасній українській мові. Пряме та переносне значення слів. Способи творення переносних значень слів.

Тема 6. Словотвір. Основні способи словотвору.

Тема 7. Морфологія. Іменник як частина мови.

Тема 8. Морфологія. Прикметник як частина мови.

Тема 9. Морфологія. Числівник як частина мови.

Тема 10. Морфологія. Займенник як частина мови.

Тема 11. Морфологія. Дієслово як частина мови.

Тема 12. Морфологія. Прислівник як частина мови.

Тема 13. Морфологія. Службові частини мови.

Тема 14. Синтаксис. Просте ускладнене речення.

Тема 15. Синтаксис. Складносурядне речення. Загальна характеристика.

Тема 16. Синтаксис. Складнопідрядне речення. Загальна характеристика.

Тема 17. Синтаксис. Безсполучникова речення. Загальна характеристика.

Тема 18. Синтаксис. Складні синтаксичні конструкції. Загальні

відомості.

Тема 19. Конструкції з чужим мовленням. Загальні відомості. Пряма мова. Непряма мова. Невласне пряма мова. Діалог. Цитата.

Тема 20. Складне синтаксичне ціле. Структурні типи складних синтаксисних цілих.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка відповідей на теоретичні питання плану, виконання письмових завдань за збірниками вправ.	66	Конспекти, виконані вправи.
2.	Підготовка до написання модульної контрольної роботи.	6	Виконані завдання.
	Разом	72	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

1. Добір текстів до кожного зі стилів мовлення, обґрунтування (письмове) їх приналежності до того чи іншого стилів мовлення.
2. Написання конспектів теоретичних питань плану.
3. Виконання вправ різноманітного характеру.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Formi поточного контролю. Поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях), тестування.

6.2. Formi проміжного контролю: модульна контрольна робота.

6.3. Formi підсумкового контролю: залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- Поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях), тестування;
- проміжний контроль: модульна контрольна робота;
- підсумковий контроль: залік.

8. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	
70-89	зараховано
51-69	
1-50	не зараховано

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, а також виконані ними індивідуальна та самостійна роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у *Додатку 2*.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-балльну шкалу (див. *Додаток 2*) з відповідним ваговим коефіцієнтом. Підрахунки середньозваженого балу здійснюють з точністю до другого знака після коми. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Підсумковий семестровий контроль проводиться за розкладом заліково-екзаменаційної сесії, затвердженим деканом факультету.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти **0,7** та **0,3**); при цьому *обов'язкової присутності* здобувачів вищої освіти *не передбачено*.

Залік отримує студент, який виконав усі види завдань, визначені у робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (**не менше 35 балів**) та проміжний контроль (**не менше 16 балів**).

Додаток 2

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. – К.: Радянський письменник, 1970.
2. Бондар В.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. – К., 2006.
3. Волох О.Т., Чемерисов М.Т., Чернов Є.І. Сучасна українська літературна мова. – К., 1976.
4. Жовтобрюх М.А., Кулик В.М. Курс сучасної літературної мови. – К., 1972.
5. Козачук Г.О., Шкуратяна Н.Г. Практичний курс української мови. – К.: Вища школа, 1994. – 367 с.
6. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.
7. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К., 1973.
8. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За ред. І.К.Білодіда. – К., 1973.
9. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П.Грищенка. – К., 1993.
10. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я.Плющ. – К., 1994.
11. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фонетика / А.К.Мойсієнко, О.В.Бас-Кононенко, В.В.Бондаренко. – К., 2010.
12. Чак Є.Д. Складні випадки правопису та слововживання. – К.: А.С.К., 1998. – 272 с.
13. Чак Є.Д. Чи правильно ми говоримо? –К.: Освіта, 1997. – 239 с.
14. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. –К.: Освіта, 1997. – 254 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
2. Куньч З. Риторичний словник / Ред. Л.О.Пустовіт. – К.: Рідна мова, 1997. – 341 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін.. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
4. Орфоепічний словник української мови: В 2-х т. / За ред. М.М. Пещак. – К.: Довіра, 2001.
5. Полюга Л.М. Словник антонімів. – К.: Радянська школа, 1987. – 173 с.

6. Словник іншомовних слів / Уклад. С.М.Морозов, Л.М.Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.
7. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А.А.Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук та ін.. – К.: Наук. думка, 1999-2000.
8. Словник української мови: В 11-ти т. / І.К.Білодід та ін.. – К.: Рад. Школа, 1989. – 336 с.
9. Фразеологічний словник української мови: У 2-х т. / Уклад.: В.М.Білоноженко та ін.. – К.: Наук. думка, 1993.

10.3. Інтернет-ресурси

<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
<http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com/>
<http://kultura-movy.wikidot.com/>
<http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
<http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
<http://nepravilno-pravilno.wikidot.com/>
<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
<http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>

**10. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В
20__/20__ Н.Р.¹**

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року